

Diplomater och barbarer

Det är ej överraskande att Svenska Dagbladet i går sökte genom en ny artikel om utrikesförvaltningen utplåna minnet av torsdagens prestation i samma ämne. Emellertid sker det inte för att föreläsa nya saksak. Fortfarande påstås att Rioministernas praktiskt taget skattefria lön på 113.000 kr. (jämte 40.000 till bostad) motsvarar 38.000 kr. i Sverige — vilket med tanke på skatt och representation skulle innebära rena eländet. Fortfarande talar man på en gång om hur dåligt diplomaterna har det och hur flott de måste leva för att få "kontakt med högtställda officiella personligheter". Fortfarande förnekar man både att en bättre gallring behövs och att utomstående bör intas på högre poster inom diplomatin — dvs. varje attaché bör som nu bli minister, trots att de intagna enligt obestridda bevis genomsnittligt är av högst medelmåttig kaliber.

Men ett nytt argument har tidningen dock hittat. Dess artikel heter "Ekot från Barbar-skogen". Den tankegång man söker uttrycka i denna rubrik är att Dagens Nyheters kritik

av utrikesförvaltningen vunnit understöd i tidningen Arbetaren och alltså eggat barbarernas-arbetarnas onda lustar; "Som man ropar i Barbar-skogen får man svar", skriver Svenska Dagbladet triumferande. Det är tydligen meningen att få Dagens Nyheter att skämmas för sällskapet. Skall inte hyggliga borgerliga tidningar hålla ihop för att försvara diplomaterna mot barbarernas anlopp; så enkelt resonerar höger-tidningen.

Vissa uttalanden i Arbetarens artikel i ämnet är utan tvivel för skarpt formulerade. Men dessa överdrifter är oväsentliga i jämförelse med de förvanskningar, felaktigheter och felslut som utmärkt det frenetiska och totala försvaret för utrikesdepartementet. Den propaganda som Svenska Dagbladet bedriver i denna sak krönes av den blandning av fjäskighet, snobberi och överklassbrackighet som kommer till uttryck i den senaste artikelns antydningar om diplomaterna-hellenerna och arbetarna-barbarerna. Ett sådant utslag av "traditionell livsstil" möter man dess bättre inte ofta i Sverige.

D • N

30/7 1950

Kulturens frihet

Berlinkonferensen i juni för kulturell frihet har blivit alltför litet uppmärksam i den svenska pressen, säkerligen till stor del på grund av att denna manifestation mot de totalitära idéerna kom samtidigt med det senaste våldsamma utslaget av dessa idéer — aktionen mot Sydkorea. De många föredrag och kortare inlägg som framfördes vid denna konferens är emellertid av det största intresse. Inte minst därför att konferensen dominerades av radikalt folk; bland deltagarna var en rad framstående f. d. kommunister och kommunist-sympatisörer, såsom Arthur Koestler, James Farrell, James Burnham, Ignazio Silone, Theodor Plivier och — den ende representanten från Sverige — Ture Nerman. I mycket blev förhandlingarna vid konferensen därför en komplettering av det lysande arbetet "Vi trodde på kommunismen". En och annan deltagare antydde till och med samma uppfattning som ett par av författarna i den nämnda boken, nämligen att endast personer med ett kommunistiskt föregående förenar den insikt och den lidelsefulla avsky som behövs för kommunismens bekämpande.

De radikala antikommunisterna som framträdde på Berlinkonferensen är väl medvetna om att den andliga friheten överallt är begränsad, att det är

nonsens att tala om någon absolut frihet — men också om att klyftan mellan demokratins relativa frihet och kommunismens eller nazismens absoluta ofrihet är så djup att man här med rätt kan tala om frihetsregimer och tvångsregimer. "Vi vet", yttrade Ignazio Silone vid konferensens öppnande, "att även i de mest demokratiska länder friheten inte är ett självklart och oföränderligt värde, som kan säkras en gång för alla; vi vet att det även i dessa länder är vår plikt att försvara och utvidga de existerande formerna av frihet." Men i den fria staten finns ingen "officiell politisk teologi, ingen officiell doktrin om världen, människan och samhället vars anammande krävs för deltagande i det intellektuella livet" (Sidney Hook). För tyrannerna är det däremot nödvändigt att likrikta själarna för att få användbara undersåtar. James Farrell: "Den totalitära terrorn och propagandan syftar till att förstöra miljoner människors inre liv." Det gäller att bringa ned människorna till en sådan nivå att "deras personligheter blott är korvskinn, i vilka man kan pressa in en smet av lögn och skräck. Priset är människor, i vilka själen är frusen till is och i vilka hjärtat skälver av ångest som en pinad kropp."

Theodor Plivier — författare till "Kejsarens kulis", "Kejsaren gick, men generalerna stannade" samt "Stalingrad" — flydde efter nazismens maktövertagande till Ryssland och stannade där i över tio år. Först efter kriget lyckades han fly från sin tillflyktsort; sedan länge hade han

I realiteten inte varit gäst utan fånge hos kommunismen. Han betonade på konferensen den relativa friheten i de länder som han betecknade som kapitalistiska. "Den största frihet lämnas litteraturen, och det finns ingenting på eller över jorden som inte får uttryckas av den och diskuteras i pressen." Jämför därmed det totalitära systemet, "där staten kontrollerar varje ord, föreskriver vad som skall tryckas, upplagens storlek, kritikens inställning och till och med hur mycket kritik som skall ägnas varje arbete, hur många exemplar av en upplaga som skall köpas av biblioteken och hur många som skall gå till allmänheten". I en sådan stat "finns varken politisk eller ekonomisk demokrati eller en socialistisk samhällsordning".

Men är då inte den kulturella friheten en lyx för fåtalet, utan värde för de stora massorna? Nej, snarare tvärtom, svarar dessa radikaler och socialister. "Det har blivit klart för oss att friheten visserligen är ett högt värde för alla människor utom för tyrannerna och deras drabbanter, men också att inga har ett så trängande prak-

tiskt intresse i friheten som den arbetande massan. Den s. k. Sovjetregimen är just arbetarnas och böndernas dödsfiende, plågåre och utsugare" (Franz Borkenau). Ty i varje samhälle är det lättare för det övre skiktet än för det undre att utvärda en despoti; det förra har självt del i härskarmakten, medan det senare blir ett hjälplöst offer för sina herrar, om det inte ens kan protestera. "Det är därför fördriktigt att kampen mot de totalitära systemen ivrigast föres av riktningar inom arbetarklassen."

I yttranden som dessa klar göres det väsentliga i tidens politiska debatt. I alla demokratier finns det reformer att genomföra, fördomar att bekämpa, maktutövning att förintä för att nå större andlig frihet — både direkt genom upplysning och nedrivande av skrankor och indirekt genom det ökade välbefinnande som gör den andliga frihetens utnyttjande möjligt. Men här finns den grund av medborgerlig självständighet som är framstegets förutsättning. I den totalitära staten måste friheten bli allt större. Det finns inga gränser för de styrandes fordringar på lydaktighet, själslig tomhet, passivt godtagande av det officiella. Ty de behärskades skräck kan aldrig bli tillräckligt stor för att hos härskarna helt förjaga den ångslan som är priset för absolut makt.

D • N

31/7 1950

Hr Undén försvarar sitt departement

I en artikel i Svenska Dagbladet har utrikesminister Undén ingripit till denna tidnings och till utrikesförvaltningens försvar. Hans huvudsynpunkt är att Dagens Nyheter inte kommit med några positiva förslag till reformer inom departementet. I sju punkter sammanfattar han de förslag som här framförts och gör gällande att deras syften redan i praktiken tillgodosetts. Låt oss gå igenom de sju punkterna och hr Undéns kommentarer.

1) Strängare prövning vid antagande av attachéer. Här hänvisar hr Undén helt enkelt till att en antagningskommission fungerar och erinrar om dess sammansättning; hans spelande skämtlynnne kommer fram i påpekandet att en av medlemmarna är "professor i statskunskap liksom hr Tingsten". Men han förbigår dels det bevisade förhållandet att de antagna från betygssynpunkt genomsnittligt är högst medelmåttiga (både i fråga om studentexamen och jur. kand.), dels det notoriska förhållandet att man vid prövningarna ofta känt sig tvungen att inta svaga aspiranter för att avhjälpa personalbristen. De anmärkningar som Dagens Nyheter gjort på denna punkt innebär inte att de antagna påstås vara odugliga för tjänstgöring i departementet över huvud; de går ut på att de inte bör, såsom nu är fallet, i nio fall av tio eller nitton fall av tjugufem befordras till minister; om denna ordning fortsätter måste gallringen göras vida hårdare.

Egendomligt nog tillägger hr Undén på denna punkt att tanken på en strängare gallring såsom garanti för ett bättre besättning av chefsposter visar "en naiv tilltro till en sådan

testnings värde". Samtidigt som hr Undén försvarar den nuvarande "testningen" — ordet är felaktigt, men det kan lämnas därefter — anser han alltså tron på en strängare prövning naiv. Just så som prövningen nu är skall den vara, inte lättare och inte svårare; det är en vacker konservatism.

2) Dubblering av prövningen med en tjänstgöring av två år emellan. Under hänvisning till reformer i bl. a. England och Norge under de senaste åren har Dagens Nyheter föreslagit en dubbel prövning med en utbildningstid mellan prövningarna.

Här svarar hr Undén att just det systemet tillämpas i Sverige. Såsom Dagens Nyheter redan framhållit skall de antagna attachéerna nämligen efter omkring två år underkastas en s. k. slutlig prövning. Men denna prövning är, det vet var och en, inte någon prövning alls; den innebär bara att de attachéer som inte vid sin tjänstgöring befunnits vara absolut omöjliga förklarar vara slutligt antagna. Att nästan ingen faller igenom i den slutliga prövningen beror inte på att "den första prövningen är nägorlunda tillförlitlig", utan på att den andra prövningen är en fiktion.

3) Resestipendier åt aspiranterna. Detta förslag framförde Dagens Nyheter 1946; det har inte upprepats i debatten under nuvarande år. Hr Undén svarar att resestipendier infördes år 1947; ja, just därför har de inte berörts 1950. Tilläggas bör endast att dessa